

Liefde voor natuur via de maag levert geld op én betrokken handen en ogen in het veld voor natuurbeheer en -bescherming, denkt **Rypke Zeilmaker**. Zelfs bedreigde dieren, zoals de zwarte neushoorn, kun je beschermen via beheerste consumptie, maar initiatieven in die richting roepen veel discussie op.

Sander Overeinder van Restaurant As bereidt Wolhandkrab. Exotenbestrijding is het effectiefst wanneer ze culinair aantrekkelijk zijn, waardoor het van een kostenpost in winst kan veranderen. Er is inmiddels een bloeiende visserij in wolhandkrab, een invasieve exoot die nu bij beroepsvissers het inkomensgat vult dat door afnemende visvangsten in binnenwateren valt.

Dieren beschermen? Eet ze op

Wie wil tuinieren met dieren – wild-beheer – en daarbij scharrelwild oogst uit onze natuur, mag daar in Nederland geen plezier aan beleven. Overheerlijk damhertenvlees blijft onbenut de Waterleidingduinen kaal grazen en miljoenen kilo's wilde ganzenvlees, waaruit bescherming van weidevogels betaald kan worden, blijven onderbenut. In 2008 stelde bioloog Jelle Reumer het al vast in zijn lezing 'De Natuur is Gruwelijk': „De discussie vóór of tegen de jacht is nog statischer dan de loopgravenstrijd van de Eerste Wereldoorlog: de jagers schieten een paar hagelpatronen leeg en de natuurbeschermers openen een paar gasflessen met geitenwollen-sokkenlucht in de hoop dat het de goede kant uit waait.”

WILDBRAAD

Ons land telt 96 procent pleziervleeseters en wilddbraad is met kerst niet aan te slepen. Desondanks blijven Natuurmonumenten en geestverwante groene NGO's onverminderd tijd en dus ook donateursgeld besteden aan hun lobby tegen de jacht. Ook de jagers van de zee – de vissers – moeten het bij deze natuurbeschermers ontgelden als 'onnatuurlijke' verstoorders van het Amerikaans wildernisideaal 'where man is a visitor who does not remain'.

Hoe lang is deze manuren en tijd vragende lobby nog vol te houden? Waar het stampij makende Natuurmonumenten in 2013 nog 52 miljoen euro subsidies ontving, krijgen zij en andere terreinbeherende organisaties vanaf 2016 te maken met de subsidiekorting door de Rijksoverheid. Bijgevolg brandt de zoektocht naar nieuwe inkomstenbronnen nu al los, van de oogst van biomassa tot het organiseren van groene retraite-weekenden voor drielidig geklede managers die de oermens in zichzelf zoeken.

NATUURBALANS

Met een financieel terugtrekkende overheid én aanhoudende ruimtedruk op onze groene ruimte breekt een mooi moment aan om de natuurbalans op te maken. Wie bereikt per uitgegeven euro het meeste op zijn eigen stukje grond? Mondiaal en nationaal bestaan al diverse initiatieven waarbij consumptie van wilde dieren substantiële inkomsten voor natuur opleveren. Zelfs het doodschieten of bevissen van bedreigde diersoorten

levert geld op. Onder financiële druk wordt blijkbaar alles vloeibaar, ook de vraag wie de ware natuur in pacht heeft. Het klinkt als het thema van Dostojewski's monumentale roman *Misdaad en Straf*: mag je kwaad doen om erger te voorkomen? Mag je – in dit geval – bedreigde dieren consumeren om met de opbrengst daarvan hun populaties en habitats in stand te houden? Dat ligt buitengewoon gevoelig, zoals handelaren in de als 'kritiek bedreigd' geclassificeerde paling, verenigd in Duurzame Palingsector Nederland (Dupan) mogen ervaren.

PALING

Deze stichting, die de palingsector wil verduurzamen, was de afgelopen jaren mikpunt van organisaties als Greenpeace, Wereld Natuur Fonds en Natuurmonumenten. Samen met Sportvisserij Nederland - de aartsvijand van de beroepsvisserij - verenigden ze zich in de 'Aalherstelgroep'. In het begin lobbyde de groep voor een visverbod en nu wil ze zelfs een verbod op de consumptie, omdat de situatie van de paling vergelijkbaar is met die van de panda.

Overigens weet niemand precies hoeveel paling er is. Een recente studie van Imares gaf aan dat er driemaal zoveel paling in Nederland is dan eerder aangenomen. Dat neemt niet weg dat ook volgens de stichting Dupan de paling ernstig wordt bedreigd. Echter in plaats van een vis- en consumptieverbod wil Dupan de palingstand verbeteren door zich te richten op 'Fort Nederland'.

Paairijpe paling die wil uittrekken, wordt nu vermalen in honderden gemalen, terwijl de glasaal bij aankomst uit de Sargassozee voor een dichte deur staat. Hoewel de Nederlandse overheid al in 1998 beloofde om deze migratieknelpunten per 2010 op te lossen, zijn anno 2014 hooguit tientallen gemalen en knelpunten passeerbaar gemaakt voor trekvis als paling. Vanuit die realiteit investeren de palinghandelaren van de Stichting Dupan jaarlijks een half miljoen euro aan het uitzetten van glasaal in binnenwateren en aan het over de dijk zetten van paairijpe paling.

EFFICIËNT

De vraag is wie het meest efficiënt zijn geld inzet voor herstel van de palingstand. De Aalherstelgroep, die pleit voor een vis- en consumptieverbod. Of de Stichting Dupan, die zich inzet voor

Onder strikte voorwaarden is ook consumptie van als bedreigd verklaarde dieren mogelijk als de paling – volgens sommige clubs 'de panda' – mits inkomsten uit verkoop worden gebruikt voor herstelmaatregelen. Bij een financieel terugtrekkende overheid zullen inkomsten voor natuurherstel uit particuliere bronnen moeten komen, de maag van gulzige palingconsumenten kan dan een constructieve bijdrage leveren.

een duurzame palingvisserij. Omdat paling onverminderd populair is, zou palingliefde via de maag wel eens een duurzamere bron van inkomsten voor bescherming van de paling kunnen zijn dan het lobbyen voor vis- en consumptieverboden. Dat blijkt ook. Tegenover het half miljoen per jaar aan maatregelen om de palingstand te bevorderen van Dupan, heeft de Aalherstelgroep sinds 2009 alleen geld uitgegeven aan campagnes en lobby. Daarmee de uitspraak van Matthew Gollock van IUCN bevestigend, dat het 'soms lijkt alsof vissers meer gemotiveerd zijn voor aalherstel dan vele NGO's'. IUCN werkt samen met Dupan in de Sustainable Eel Group. Vanuit economisch oogpunt is het verschil tussen de Aalherstelgroep en Dupan goed te verklaren. Organisaties die fondsen werven voor bedreigde dieren hebben economisch belang bij het in stand houden van de perceptie van een ernstig bedreigde natuur. Palingvisserij daarentegen worden niet gedreven door een academische natuurfilosofie,

maar door eigenbelang. Als de paling en glasaal verdwijnt, kunnen ze hun handel opdoeken. Dat realisme, geholpen door gretige palingconsumenten, levert voorlopig dus meer inkomsten op voor praktische maatregelen dan incidenteel campagne voeren.

INKOMSTENBRON

Natuurconsumptie kan dus een duurzame inkomstenbron worden. Mensen hebben altijd trek en wild is hip. Bovendien zijn mensen ecologische klagzangen onderhand ook moe, schreef ik al in 2005 in *HP De Tijd*. 'Ik ben lekker, bescherm mijn leefgebied' is in ieder geval origineler en meer sexy dan het zoveelste beklagbare diersoortje dat vindt dat vroeger alles beter was. Analooq aan de paling zou je bijvoorbeeld een deel van de inkomsten uit de verkoop van garnalen kunnen storten in een Visserij Natuurfonds. Per verkochte kilo garnalen kan er dan een bedrag x worden besteed aan de aanleg van vluchtplaatsen voor Wadvogels, of riffen

voor mosselbanken. Wie met kerst een Waddengarnalencocktail eet, kan met een warm gevoel denken aan de eider-eenden, die zich dankzij hem of haar tegoed kunnen doen aan een overdaad mosselen op het mosselrif. Bescherm de Waddenzee: eet smakelijk. Dat klinkt een stuk beter dan geld storten in het zwarte gat van 'losers' uit de Rode Lijst. Arjan Berkhuisen, directeur van de Waddenvereniging, is enthousiast, evenals Barbara Holierhoek van de visserij-organisatie Hulp in Nood. Toch valt bij beiden nog een lange weg te gaan met de achterban, omdat sectoraal denken overheerst. Natuur is van natuurorganisaties, economische activiteit is een andere sector en daar mag de natuur niet in de weg zitten.

POLDERGOUD

Ook de bestrijding van schadelijke soorten kan een meer culinair randje krijgen met winst voor natuur. Een voorbeeld is het initiatief 'keuken van het schadelijke dier', waarbij de Schipholgans in de pan verdween. Beroepsvisser André Blokland werkt ook aan bestrijding van exoten, in zijn geval de Amerikaanse rivierkreeft, een invasieve exoot, die kades en dijken

ondergraaft. Chefkok Arjan Smit van proeverij De Pronckheer verwerkt de Amerikaanse rivierkreeft tot delicatessen: Poldergoud. Zijn poldergamba's zijn een culinaire hit aan het worden.

De rivierkreeft slaat vooralsnog beter aan dan behaarde evenknie de muskusrat. De rat heeft als waterkonijn nog weinig culinaire fans, behalve genoemde Arjan Smit van De Pronckheer. Bestrijding van muskusratten via de Waterschappen kost jaarlijks nog 30 miljoen euro. Wanneer het waterkonijn culinair zou aanslaan, kunnen die kosten worden omgezet in pure winst.

Bij het principiële verzet tegen door mensen veroorzaakte dierendood in de natuur spelen vaak gelegenheidsargumenten een rol. Leo Linnartz van Ark Natuurontwikkeling is fel tegenstander van de jacht. Hij stelt – desgevraagd – dat wild door jacht minder zichtbaar wordt. Terwijl bij de jaarlijkse bronst de edelherten nergens zo goed zichtbaar zijn als in het bejaagde Nationaal Park de Hoge Veluwe, dat grotendeels zonder subsidies zijn broek ophoudt. Ondertussen slacht Free Nature, een spin-off van Ark Natuurontwikkeling, wél 140 grote grazers per jaar, om ze als Wildernisvlees

Tegen jacht en consumptie van wild circuleren vaak gelegenheidsargumenten: de zichtbaarheid van wild is nergens zo groot als in het (bejaagde) Nationaal Park de Hoge Veluwe.

te verkopen, 'met de smaak van de natuur'. De verkoop van Wildernisvlees dekt nu 29 procent van de omzet van Free Nature, aldus hun directeur Chris Braat.

TROFEE

Bij eigenaren van private natuurterreinen die met weinig subsidies en loterijgelden zwarte cijfers schrijven, is het al jaren normaal om de maag aan te spreken. Jachtpacht levert 40 euro per hectare op. Daarnaast vliegen de wildpakketten van Nationaal Park de Hoge Veluwe de tent uit. Dat de consumptie van wild minder controversieel is dan sommige partijen willen doen geloven, blijkt uit 'Waardevol Groen', de inventarisatie van 500 landgoederen in Nederland van journalist Hans Kamerbeek. Het 'landgoedmodel' – via natuurexploitatie je verlieslatende natuurbeheer financieren – lijkt steeds meer een voorbeeld te worden, ook voor terreinbeheerders als Natuurmonumenten.

Nog een stap verder dan reguliere beheersjacht en wildconsumptie is de trofeejacht, als manier van natuurfinanciering. Zelfs voor doorgewinterde jagers is het wennen, wanneer je wervende jachtvideo's ziet, waarin de voltallige Afrikaanse biodiversiteit het loodje legt onder de uitroep van 'wow, great shot'. Toch, in *Conservation Magazine* dit voorjaar werden vooral de voordelen benadrukt van trofeejacht in Afrikaanse natuurbescherming op basis van artikelen in *Science*, *Animal Conservation* en praktijkgegevens.

ZWARTE NEUSHOORN

Zelfs zeldzame zwarte neushoorns worden geveild voor afschot, waarbij de Dallas Safari Club in januari liefst 320.000 dollar bood, een bedrag dat ten goede komt aan wildparken in Namibië. Alleen de oude mannetjes die voldoende vrouwtjes hebben bezwangerd, komen voor afschot in aanmerking, in totaal vijf per jaar. Namibië verdient 11 miljoen euro per jaar aan de veiling van 16.000 trofeejachten. In Mexico leverde de verkoop van jachten op een ondersoort van het Amerikaanse bergschaap in het El Vizcaino Biophere Reserve van 1998 tot 2007 al 2,5 miljoen dollar op. Terwijl het aantal schapen ondertussen bleef toenemen mede dankzij de hieruit betaalde anti-stroperijmaatregelen.

Dus waarom nodigen wij geen gastjagers uit, om op de Koniks, Heckrunderen en

edelherten in de Oostvaardersplassen te schieten? Nu wacht Staatsbosbeheer tot ze door de hoeven zakken, om ze dan een genadeschot te geven en te laten rotten. Ze kunnen ook geld verdienen met Nieuwe Wildernisvlees.

ANTI-STROPERIJ

Een bijkomend voordeel van de trofeejacht is dat in landen waar de overheid nauwelijks handhaaft tegen stroperij – waar buiten Afrikaanse landen ook Nederland onder valt – private partijen daarvoor zorg dragen. Met verve blijkbaar, want in 2011 beschreef Nigel Leader Williams in *Science*, dat de inkomsten uit trofeejacht in Zimbabwe grondeigenaren een stimulans gaven om meer aan wildbescherming te doen. Daardoor verdubbelde het oppervlak aan wildreservaten. Stel je voor, dat de eerste wolf die in Nederland schapen doodt, zou eindigen als trofee in een jagerskamer. Geschoten door een jager die 10.000 euro wil betalen om het dier te stalken en te schieten, zoals nu in Slovenië en Roemenië gebeurt. Een jager die vervolgens geld stort in een fonds waaruit schapeboeren beschermingsmaatregelen voor hun vee kunnen betalen. Nu is het zo dat de ongelukkige landeigenaar die in bureaucratisch Nederland een wolf op zijn terrein krijgt, een Natura 2000-toets laat uitvoeren voor iedere activiteit op zijn eigen grond. Je kunt je afvragen wat acceptatie van wolven in Nederland meer bevordert.

SECTORAAL MONOPOLIE

Kortom, omdat mensen altijd trek blijven houden en betalen voor delicatessen, is natuurbescherming via consumptie een duurzame inkomstenbron. Wie (campagne)geld ophaalt met de perceptie van 'bedreigde' dieren, heeft daar geen economisch belang bij. Het is dus zaak dat andere partijen het voortouw nemen, die economisch belang hebben bij meetbare natuurverbetering. Het combineren van economie en groen vraagt om minder sectoraal denken, en dan nog is het maar de vraag of sommige partijen hun monopolie op groen willen opgeven. 🗣️

Rypke Zeilmaker is natuur/wetenschapsjournalist en onderzoeker, gevestigd in het vrije Friesland.

beeld Rypke Zeilmaker